

Sygn.akt III AUa 690/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Barbara Orechwa-Zawadzka (spr.)

Sędziowie: SA Teresa Suchcicka

SA Dorota Elżbieta Zarzecka

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 1 lutego 2018 r. w B.

sprawy z odwołania A. Ż.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie ustawodawstwa właściwego

na skutek apelacji wnioskodawcy A. Ż.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 lipca 2017 r. sygn. akt IV U 708/17

oddala apelację.

SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Barbara Orechwa-Zawadzka SSA Teresa Suchcicka

Sygn. akt III AUa 690/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 21 marca 2017 r., wydaną na podstawie art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 963 z późn. zm.), art. 11 ust. 3 lit. a) w związku z art. 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L nr 166 s. 1 z dnia 30 kwietnia 2004 ze zm.), stwierdził, że A. Ż. w zakresie zabezpieczenia społecznego podlega ustawodawstwu polskiemu od dnia 2 czerwca 2016 r.

W odwołaniu od tej decyzji A. Ż. wniósł o jej zmianę przez stwierdzenie, że od dnia 2 czerwca 2016 r. podlega ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, a ewentualnie – o uchylenie zaskarżonej decyzji i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania. Ponadto, wniósł o zasądzenie kosztów postępowania.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 21 lipca 2017 r. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że pismem z dnia 8 lipca 2016 r. A. Ž. wniósł o ustalenie ustawodawstwa właściwego w zakresie ubezpieczeń społecznych w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu i Rady (WE) nr 987/2009. Do wniosku odwołujący dołączył umowę o pracę zawartą w dniu 2 czerwca 2016 r., zgodnie z którą miał on świadczyć pracę (kolportaż ulotek) w wymiarze 10 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem w wysokości 40 euro miesięcznie na rzecz działającej na terenie Słowacji firmy (...) s.r.o. (P. 76, (...) Č., Slovenska republika, (...) 46 889 124). Jednocześnie od dnia 13 czerwca 2014 r. odwołujący prowadzi nierolniczą działalność gospodarczą na terenie Polski, w ramach której zajmuje się produkcją wyrobów betonowych. Organ rentowy zwrócił się do odwołującego o udzielenie informacji o okolicznościach zatrudnienia, rodzaju świadczonej pracy, wskazania dowodów na wykonanie pracy oraz innych okoliczności związanych z pracą na terenie Słowacji. Odpowiadając na to wezwanie, odwołujący wskazał m.in., że pracodawca odmawia mu wydania dokumentów takich jak raporty z wykonanej pracy. Nadto, dodał, iż koszty dojazdu oraz zakwaterowania w miejscu pracy pokrywa pracodawca.

Pismem z dnia 10 sierpnia 2016 r. organ wystąpił do instytucji właściwej w Słowacji - S. P. o zajęcie stanowiska w niniejszej sprawie. Pismem z dnia 12 września 2016 r. (znak (...) - (...) - BA) S. P. poinformowała Zakład, że ubezpieczony jest zgłoszony do obowiązkowego pracowniczego ubezpieczenia społecznego przez pracodawcę MANIOM s.r.o. od dnia 2 czerwca 2016 r. Instytucja słowacka stwierdziła także, że w przypadku pracowników MANIOM s.r.o. ma miejsce rzeczywista realizacja działalności na terytorium Republiki Słowackiej, przy czym instytucja ta jest zdania, że praca wykonywana w zakresie 10 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem w wysokości 40 euro jest pracą marginalną, co oznacza, że odwołujący powinien podlegać polskim przepisom zabezpieczenia społecznego. W 2014 r. odwołujący osiągnął przychód z działalności gospodarczej w Polsce w wysokości 112.906 zł, natomiast w 2015 r. – w wysokości 145.112,76 zł. Pismem z dnia 12 stycznia 2017 r. (znak: 230000/511/96/2016-UBS-UWU-IR) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. tymczasowo ustalił, że odwołujący podlega polskiemu ustawodawstwu. Ta informacja została przekazana słowackiej instytucji pismem z dnia 12 stycznia 2017 r., a doręczona w dniu 17 stycznia 2017 r. S. P. nie odpowiedziała na to pismo. W dniu 21 marca 2017 r. organ wydał zaskarżoną decyzję.

Sąd Okręgowy odwołał się do art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zaopatrzenia społecznego (Dz.U.UE z 2004 r., nr 166, s. 1) oraz art. 3 ust. 2, art. 14 ust. 5b i art. 16 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (Dz.U.UE L z 2009 r., nr 284, s. 1 ze zm.), które określają zasady ustalenia i stosowania właściwego ustawodawstwa Państwa Członkowskiego w zakresie zabezpieczenia społecznego. Sąd uznał za niezasadny zarzut niewłaściwego zastosowania art. 14 ust. 5b cytowanego rozporządzenia wykonawczego nr (...) z dnia 16 września 2009 r., zaznaczając, że praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego. Z podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku wynika, że decyzja z dnia 21 marca 2017 r., ustalająca odwołującemu ustawodawstwo polskie od dnia 2 czerwca 2016 r., nie jest pierwszym rozstrzygnięciem w tej kwestii, bowiem poprzedziło ją ustalenie ustawodawstwa polskiego za ten sam okres – 2 czerwca 2016 r. – o charakterze tymczasowym (art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego), a instytucja słowacka, stosownie do art. 16 ust. 3 in fine rozporządzenia wykonawczego, nie wniosła sprzeciwu co do ustalonego przez ZUS tymczasowego ustawodawstwa. Jest to zatem sytuacja, w której: po pierwsze, nie miała miejsca rozbieżność opinii między zainteresowanymi instytucjami; po drugie, nastąpiło nawiązanie kontaktów przez instytucję słowacką i polską; po trzecie, strona słowacka także umotywowała swoje stanowisko marginalnym charakterem pracy na terenie Słowacji (art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego). Wobec tego, zaskarżona w niniejszym postępowaniu decyzja stanowi efekt „wspólnego porozumienia”, o którym mowa w art. 16 ust. 4 in fine rozporządzenia wykonawczego, któremu ustawodawca unijny nie nadał jemu jakiegokolwiek instytucjonalnej formy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 6 września 2016 r., I UZ 13/16; z dnia 21 listopada 2016 r., II UK 735/15; z dnia 20 listopada 2016 r., II UZ 48/16).

Sąd zauważył, że z treści art. 3 ust. 2 cytowanego rozporządzenia wykonawczego wynika obowiązek informacyjny odnośnie dowodów niezbędnych do określenia ustawodawstwa właściwego mającego zastosowanie oraz wynikających z niego obowiązków tych osób. Z treści art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego (od dnia 28 czerwca 2012 r., a zatem w całym okresie spornej umowy o pracę) wynika zaś jednoznacznie, że niezbędne dla określenia ustawodawstwa

właściwego jest ustalenie nie tylko samego faktu zawarcia umowy o pracę, ale też czasu pracy i wynagrodzenia za pracę. Skoro przepis ten stanowi, że praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego”, a 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego stanowi, że wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego, to „wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania”, która te przepisy stosuje (czyli w tym wypadku polski Zakład Ubezpieczeń Społecznych) musi posiadać stosowne informacje odnośnie ich stosowania, w szczególności także informacje o czasie pracy i wysokości wynagrodzenia za pracę wynikające z art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego, a więc musi posiadać informacje pozwalające stwierdzić, czy dana umowa o pracę najemną wykonywana przez zainteresowanego nie ma charakteru marginalnego. Nie można przyjmować, że obowiązek ubezpieczonego w tej sytuacji dotyczy tylko przesłania informacji o podjęciu zatrudnienia w innym państwie członkowskim i załączenia stosownej umowy o pracę.

W toku postępowania wyjaśniającego w tym zakresie (...) Oddział w O. pismem z dnia 31 października 2016 r. zwrócił się do odwołującego o przedłożenie odpowiednich dowodów, czego odwołujący nie wykonał. W niniejszym postępowaniu odwołujący również nie przedłożył jakichkolwiek dokumentów obrazujących wysokość przychodów z działalności gospodarczej czy innych wskazujących na zakres i rentowość prowadzonej działalności na terenie Polski. Natomiast organ rentowy przeprowadził określoną art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009 procedurę konsultacji, tj. zwrócił się do słowackiej instytucji ubezpieczeniowej o informacje dotyczące faktycznego wykonywania pracy przez wnioskodawcę oraz pomocy w określeniu, czy umowa o pracę nie została zawarta pozornie, tj. czy rzeczywiście jest wykonywana (pismo z dnia 10 sierpnia 2016 r., k. 22 akt ZUS). W piśmie z dnia 12 września 2016 r. słowacka instytucja ubezpieczeniowa wskazała, że MANIOM, s.r.o. z siedzibą w Č. prowadzi działalność gospodarczą. Według tej instytucji, jeżeli odwołujący wykonywał pracę w wymiarze 10 godzin miesięcznie i z tego tytułu uzyskiwał wynagrodzenie w wysokości 40 euro, to jego praca nosi cechy pracy marginalnej, z tym że ostateczna opinia na temat tego należy do państwa członkowskiego miejsca zamieszkania. Instytucja słowacka zwróciła się z prośbą o przesłanie ostatecznego stanowiska polskiego organu w sprawie skarżącego.

Sąd Okręgowy podkreślił, że zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z dnia 4 kwietnia 2017 r. (II UK 248/16), w sytuacji gdy obie instytucje właściwe dojdą do wspólnego porozumienia, to ono ma decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego, gdyż przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L z 2004 r. nr 166, s. 1) mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich (ewentualnie uniknięcia sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu), nie zaś ustalenie ubezpieczenia korzystnego dla zainteresowanego (ze względu na wysokość składek).

Sąd dodał, że nie doszło do naruszenia przez organ rentowy art. 16 ust. 2 i 3 rozporządzenia Parlamentu i Rady (WE) nr 987/2009, ponieważ została zachowana właściwa procedura gwarantująca osiągnięcie celu zakładanego przez koordynację systemów zabezpieczenia społecznego. Sąd Najwyższy wskazał, że wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego oznacza poddanie tej kwestii procedurze przewidzianej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego, której efektem jest wspólne porozumienie państw członkowskich, zapobiegające podwójnemu (lub wielokrotnemu) podleganiu ubezpieczeniu społecznemu albo nieobjęciu ubezpieczeniem w żadnym państwie członkowskim. Natomiast, jeśli intencją zainteresowanego jest uzyskanie potwierdzenia podlegania wskazanemu przez niego ustawodawstwu, to temu służy wniosek o wydanie poświadczenia na formularzu A1, którego podstawę stanowi art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego. Wówczas ocena takiego żądania należy do organów i instytucji właściwych tego państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo miałyby być zastosowane. Z kolei wydanie tego poświadczenia będzie, jak wskazano wyżej, wiążące dla państwa miejsca zamieszkania przy ustaleniu ustawodawstwa właściwego tak długo, jak nie zostanie wycofane/unieważnione. W tej procedurze zainteresowany może dochodzić swoich praw wynikających z norm kolizyjnych rozporządzenia podstawowego i tym samym doprowadzić do ustalenia ustawodawstwa państwa miejsca wykonywania pracy zgodnie ze swoim żądaniem. W zależności od swoich

intencji zainteresowany może poddać się procedurze koordynacyjnej angażującej wszystkie zainteresowane państwa członkowskie, w której niemożliwe jest podważanie co do meritum ich wspólnego porozumienia w sprawie ustalenia ustawodawstwa właściwego (wystąpić w wnioskiem o ustalenie ustawodawstwa właściwego), albo skorzystać z procedury umożliwiającej zakwestionowanie stanowiska państwa członkowskiego miejsca wykonywania pracy co do niepodlegania jego ustawodawstwu (wystąpić z wnioskiem o wydanie poświadczenia A1).

Sąd zaznaczył, że organ ostatecznie nie kwestionował przedstawionych przez odwołującego dowodów dotyczących podjęcia zatrudnienia w ramach umowy o pracę ze słowackim pracodawcą i w konsekwencji nie zarzucał wskazanej umowie pozorności ani fikcyjności oświadczeń woli złożonych przez strony. Tę okoliczność Sąd przyjął w niniejszej sprawie za bezsporną, nie weryfikując tego, czy odwołujący rzeczywiście wykonywał tę umowę. Znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy miało więc tylko ustalenie, czy najemna praca odwołującego, świadczona przez niego na terenie Słowacji, miała charakter pracy marginalnej.

Sąd podkreślił, że słowacka instytucja nie sprzeciwiła się tymczasowemu ustaleniu ustawodawstwa polskiego w określonym terminie ani nie zajęła odmiennego stanowiska. W takiej sytuacji stanowisko słowackiej instytucji jest wiążące dla organu rentowego. Skoro instytucje dwóch państw uzgodniły zastosowanie ustawodawstwa polskiego, to sąd powszechny jest związany takim uzgodnieniem. Sąd wskazał, że z punktu widzenia zasad doświadczenia życiowego i wiedzy powszechnej praca wykonywana w Słowacji była dla odwołującego ekonomicznie nieopłacalna i nie miała znaczenia dla jego dochodów (praca w Słowacji stanowi poniżej 1% osiągniętych przez niego dochodów w porównaniu do prowadzonej w Polsce działalności gospodarczej), a zatem była pracą marginalną.

Z tych powodów Sąd podzielił stanowisko organu rentowego, zgodnie z którym od dnia 2 czerwca 2016 r. odwołujący podlega nadal polskiemu ustawodawstwu ubezpieczeń społecznych. Sąd zaznaczył, że zarzuty zawarte w odwołaniu nie zostały w żaden sposób potwierdzone, bo tryb ustalania ustawodawstwa właściwego został zachowany. Stwierdzając, że organ rentowy nie kwestionował ważności umowy o pracę zawartej w Słowacji i faktu jej wykonywania, Sąd uznał za niezasadny zarzut naruszenia art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. Prawo prywatne międzynarodowe. Końcowo Sąd zaznaczył, że stan faktyczny w sprawie był bezsporny i wynikał ze wskazanych dokumentów opisanych w stanie faktycznym, w tym umowy o pracę. Wysokość wynagrodzenia wynikała z umowy o pracę i dowodu wypłaty ze czerwiec i lipiec 2016 r., a wysokość przychodów z działalności gospodarczej Sąd przyjął na podstawie ww. pisma organu skarbowego. W tych okolicznościach Sąd orzekł zgodnie z art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

A. Ż. złożył apelację od wyroku Sądu Okręgowego, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego, tj.:

a) art. 13 ust. 3 Rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L z 2004 r., nr 166), zawierającego normę kolizyjną wskazującą na ustawodawstwo właściwe dla ubezpieczenia społecznego osoby normalnie wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich Unii Europejskiej, przez co wyłączona jest możliwość ustalenia prawa właściwego dla tego stosunku prawnego w inny sposób, niż wskazany przez normę dotyczącą koordynacji ubezpieczeń społecznych, co oznacza, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych miał bezwzględny obowiązek ustalić odwołującemu ustawodawstwo słowackie,

b) art. 16 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE. L z 2009 r., nr 284, s. 1) przez zaniechanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych niezwłocznego określenia ustawodawstwa właściwego zgodnie z uzyskaną informacją, a zamiast tego wszczęcie postępowania wyjaśniającego;

c) art. 14 ust. 5b Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 w związku z art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L z 2004 r., nr 166) poprzez jego błędne zastosowanie polegające na uznaniu, iż praca wykonywana przez odwołującego w Słowacji miała charakter marginalny, co skutkowało uznaniem,

iz odwołujący nie podlega ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych i w konsekwencji oddaleniem odwołania,

d) art 22 k.p. oraz art 58 k.c. w związku z art 300 k.p. poprzez zignorowanie zasady, iż stosunek ubezpieczenia społecznego podlega prawu miejsca wykonywania pracy (lex loci laboris) i dokonanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a później Sąd pierwszej instancji oceny zaistnienia stosunku ubezpieczenia w sensie prawnym, podczas gdy ocena ta mogła nastąpić wyłącznie na podstawie wskazanych przez normę kolizyjną przepisów miejsca świadczenia pracy i mogła być dokonana tylko przez organ władny stosować te przepisy,

e) art. 3 ust. 2 Rozporządzenia nr 987/2009 poprzez jego błędną wykładnię, że odwołujący był zobowiązany, oprócz udzielenia informacji na temat świadczenia pracy na terenie Słowacji i przedłożenia umowy o pracę, potwierdzeń otrzymywania wynagrodzenia oraz listu registryjnego FO, przedstawić także dokumenty i dowody potwierdzające, iż świadczona przez niego praca nie ma charakteru marginalnego, a w konsekwencji przyjęcie, że to organ rentowy, a następnie Sąd pierwszej instancji jako instytucje miejsca zamieszkania są władne dokonywać na podstawie przedłożonych dowodów wykonywania pracy i potwierdzeń wypłat wynagrodzenia oceny stosunku prawnego powstałego zgodnie ze słowackimi normami,

f) art. 11 ust. 3 lit. a Rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego zastosowanie, podczas gdy przepis ten nie miał zastosowania w niniejszej sprawie, ponieważ odwołujący wykonuje nie tylko pracę na własny rachunek w Polsce, ale także pracę najemną w Słowacji, w związku z tym zastosowanie do odwołującego miał wyłącznie art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004;

2. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, tj.:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolność i stronniczość w zakresie rozważenia całego zebranego w sprawie materiału i oparcie rozstrzygnięcia jedynie na informacji wskazanej przez instytucję słowacką, iż wobec ustalonego przez organ rentowy polskiego ustawodawstwa dla odwołującego nie wnosi ona żadnych zastrzeżeń, a także braku ustalenia przez organ, a także Sąd pierwszej instancji, czy wobec odwołującego została wydana decyzja o nieobjęciu go obowiązkowym ubezpieczeniem chorobowym, emerytalnym oraz od utraty pracy,

b) art. art. 477¹¹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 5 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, a mianowicie niezawiadomienie o postępowaniu pracodawcy odwołującego jako zainteresowanego, co skutkowało pozbawieniem tego podmiotu możliwości obrony swoich praw w toku niniejszego postępowania.

Wskazując na te zarzuty, A. Ż. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zaskarżonej decyzji oraz ustalenie, że od dnia 2 czerwca 2016 r. podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych. W zakresie wniosków ewentualnych wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia. Ponadto, wniósł o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, a ewentualnie – nieobciążanie go kosztami procesu za postępowanie apelacyjne.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Niezasadny jest zarzut nieważności postępowania, polegający na niewezwaniu do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego słowackiego pracodawcy odwołującego. W sprawie dotyczącej ustalenia ustawodawstwa Państwa Członkowskiego Unii Europejskiej w zakresie ubezpieczeń społecznych wobec osoby prowadzącej działalność gospodarczą i wykonującej pracę najemną na terenie dwóch różnych państw członkowskich, pracodawca nie jest osobą zainteresowaną w rozumieniu art. 477¹¹ Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.), gdyż ta sprawa nie dotyczy bezpośrednio jego praw i obowiązków (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 12 grudnia 2014 r., III AUa

872/14). Już z tego powodu nie można uznać, że odwołujący jako strona został pozbawiony swoich praw zgodnie z art. 379 pkt 5 k.p.c. W tej sytuacji zarzut naruszenia art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. art. 477¹¹ § 2 k.p.c. nie jest zasadny.

Nie można również podzielić zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., gdyż Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy, a ocena przeprowadzonych dowodów uwzględnia zasady doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania oraz nie przekracza granic swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). W rozpoznawanej sprawie nie jest sporne to, że w okresie objętym zaskarżoną decyzją A. Ż. prowadził na terytorium Polski działalność gospodarczą na własny rachunek, a jednocześnie podpisał umowę o pracę z firmą słowacką i – co nie było kwestionowane – świadczył na rzecz tej firmy pracę najemną na terytorium Słowacji. W niniejszej sprawie nie będzie miał jednak zastosowania art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L nr 166, s. 1; dalej „rozporządzenie podstawowe”), stanowiący, że osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określoneemu zgodnie z ust. 1. Stosując tę regulację istotnie należałoby wskazać jako właściwe ustawodawstwo słowackie, o co wnosi skarżący. Nie zawsze jednak, pomimo wykonywania pracy na własny rachunek w jednym państwie członkowskim i pracy najemnej w innym państwie członkowskim, właściwe będzie ustawodawstwo tego ostatniego państwa. Słusznie zauważa Sąd pierwszej instancji, że zgodnie z art. 14 ust. 5b zdanie pierwsze rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L nr 284, s. 1) – dodanym rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z dnia 22 maja 2012 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz rozporządzenie (WE) nr 987/2009 dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (Dz.U. UE L z dnia 8 czerwca 2012 r.) i obowiązującym od dnia 28 czerwca 2012 r. – praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego. Z ostatnio powołanego przepisu wynika zatem, że właściwym może okazać się ustawodawstwo tego państwa członkowskiego, na którego terytorium ubezpieczony, wykonujący jednocześnie pracę najemną, prowadzi działalność na własny rachunek, jeżeli praca najemna będzie miała charakter marginalny.

Wbrew twierdzeniom A. Ż. polski organ rentowy nie próbował ustalić i nie ustalił ustawodawstwa innego Państwa Członkowskiego (w niniejszej sprawie Słowacji) jako właściwego w zakresie zabezpieczenia społecznego. Organ rentowy oceniał jedynie to, czy pomimo jednoczesnego wykonywania pracy najmniej w Słowacji i pracy na własny rachunek w Polsce, odwołujący powinien podlegać polskiemu ustawodawstwu, a w szczególności, czy praca odwołującego na terenie Słowacji miała charakter marginalny w porównaniu do działalności prowadzonej na własny rachunek w Polsce. Ustalając to, organ rentowy nie pominął procedury postępowania wyznaczonych instytucji ubezpieczeniowych zainteresowanych Państw Członkowskich. Procedurę tę reguluje art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Postępowanie w rozpoznawanej sprawie zostało wszczęte na podstawie wniosku A. Ż., w którym wniósł on o ustalenie tymczasowego ustawodawstwa właściwego w zakresie ubezpieczeń społecznych w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej na terytorium Polski oraz podjęciem zatrudnienia (pracy najemnej) na terytorium Słowacji. Ubezpieczony domagał się ustalenia tego ustawodawstwa na podstawie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009. Wniosek zawierał informację skierowaną do instytucji ubezpieczeniowej państwa miejsca zamieszkania i wyraźnie zmierzał do uzyskania przez ubezpieczonego wstępnego określenia ustawodawstwa.

Organ rentowy rozpoznał wniosek ubezpieczonego w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009. Wystąpił do organu słowackiego, informując go o swoich wątpliwościach co do stosunku pracy ubezpieczonego ze słowackim pracodawcą, a słowacka instytucja ubezpieczeniowa potwierdziła wykonywanie przez odwołującego w spornym okresie pracy najemnej na terenie Słowacji, zastrzegając, że praca najemna w Słowacji miała charakter marginalny.

Słowacka instytucja ubezpieczeniowa pozostawiła polskiemu organowi rentowemu ostateczną ocenę zakresu i charakteru pracy najemnej w Słowacji.

Niewątpliwie polski organ prowadził postępowanie kontrolne, które miało na celu ustalenie, czy odwołujący wykonywał pracę w Polsce w wymiarze uzasadniającym jego podleganie ubezpieczeniom w kraju. Zasadnie wziął pod uwagę dwa czynniki mające wpływ na uznanie marginalnego charakteru pracy, tj. wynagrodzenie oraz czas pracy. Z wyjaśnień odwołującego, złożonych w toku postępowania przed tym organem, wynika, że na prowadzenie działalności gospodarczej w Polsce poświęca on czas od poniedziałku do piątku, a czasami również w soboty. Jego czas pracy w Polsce jest uzależniony od ilości zleceń w miesiącu, ale większość sprzedaży w jego firmie stanowią typowe elementy, które są produkowane na zapas i składowane na placu magazynowym. Produkcja indywidualnych wyrobów odbywa się zazwyczaj pod konkretne zamówienie.

Już z tych wyjaśnień wynika, że znaczną (istotną) część pracy zarobkowej stanowi prowadzenie na własny rachunek działalności w Polsce. Czas, jaki odwołujący poświęca na prowadzenie tej działalności, nie jest tylko uzależniony od ilości zleceń w danym miesiącu, ponieważ poza indywidualnymi zamówieniami odwołujący prowadzi stałą produkcję typowych elementów gotowych do sprzedaży. Skoro proces produkcyjny nie jest uzależniony od ilości składanych zamówień, to w istocie odwołujący (jako osoba nadzorująca) mógł faktycznie poświęcać na prowadzenie działalności gospodarczej w Polsce czas od poniedziałku do piątku, a czasami również w soboty. Trudno jest zmierzyć, ile czasu (ile godzin miesięcznie) odwołujący wykonywał czynności na rzecz prowadzonej przez niego działalności gospodarczej. Z uwagi jednak na to, że proces produkcji typowych elementów odbywał się bez względu na ilość składanych zamówień, to można przyjąć, że odwołujący pracował co najmniej przez 8 godzin od poniedziałku do piątku oraz przez 8 godzin w niektóre soboty. Przyjmując, że miesiąc liczy 30 dni, średnio odwołujący pracował 176 godzin od poniedziałku do piątku i dodatkowo po kilka godzin w niektóre soboty. Tymczasem na wykonywanie pracy najemnej w Słowacji odwołujący poświęcał miesięcznie 10 godzin, co niewątpliwie stanowi niewielki procent w porównaniu do czasu, jaki poświęcał na wykonywanie działalności gospodarczej w Polsce.

Ponadto, można zgodzić się z organem rentowym i Sądem Okręgowym, że wynagrodzenie w wysokości 40 euro miesięcznie, jakie odwołujący otrzymywał za pracę najemną w Słowacji, jest ekonomicznie nieopłacalne w porównaniu do przychodów uzyskiwanych z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce. Zgodnie z pismem Naczelnika Urzędu Skarbowego w B. z dnia 19 grudnia 2016 r. odwołujący wykazał w 2014 r. przychód w wysokości 112.906 zł, a w 2015 r. – w wysokości 145.112,76 zł. W przeliczeniu na miesiąc odwołujący otrzymał średnio miesięcznie w 2014 r. przychód w wysokości 9.408,83 zł, a w 2015 r. – przychód w wysokości 12.092,73 zł. Wprawdzie dane o przychodzie odwołującego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej pochodzą z lat poprzedzających okres świadczenia pracy najemnej w Słowacji, ale pokazują one, że wynagrodzenie z pracy najemnej w 2016 r. stanowiło znikomy procent (mniej niż 1%) przychodu osiąganego z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce w latach 2014-2015.

Biorąc pod uwagę czas pracy poświęcony na wykonywanie obu działalności zarobkowych (pracy najemnej i pracy na własny rachunek), a także ich rentowność, należy uznać, że praca najemna odwołującego świadczona w Słowacji miała charakter marginalny w porównaniu do działalności prowadzonej na własny rachunek w Polsce, a wobec tego nie powinna być brana pod uwagę do celów ustalenia właściwego ustawodawstwa z zakresu zabezpieczenia społecznego zgodnie z art. 14 ust. 5b Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 r. z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. W tych okolicznościach polski organ rentowy zasadnie ustalił odwołującemu polskie ustawodawstwo jako właściwe od dnia 2 czerwca 2016 r. Istotne jest również to, że słowacka instytucja ubezpieczeniowa nie złożyła zastrzeżeń po otrzymaniu w dniu 17 stycznia 2017 r. informacji w tym zakresie (pismo z dnia 12 stycznia 2017 r. i zwrotne potwierdzenie odbioru, k. 57-58 akt ZUS).

Mając na uwadze okoliczności niniejszej sprawy, organ rentowy zasadnie uznał, że od dnia 2 czerwca 2016 r. odwołujący podlega polskiemu ustawodawstwu. W tej sytuacji apelacja jako niezasadna podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Barbara Orechwa-Zawadzka SSA Teresa Suchcicka